

Expertisegebied

reumaverpleegkundige

oktober 2013

v&vn
Beroepsvereniging van zorgprofessionals

Colofon

Auteur:

Liesbeth Beart-van de Voorde

Eindredactie:

Monique Verkerk

Vormgeving en druk:

Van der Weij drukkerijen BV Hilversum

Foto's:

Guus Pauka, Vincent Boon,
Rianne den Balvert en uit archief FNI

Oktober 2013

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave
over te nemen, mits de juiste bron is vermeld.

ISBN/EAN: 978-90-78995-19-7

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Werkomgeving	5
3. Doelgroepen	5
4. Ziektebeelden, verpleegkundige diagnoses, zorgresultaten en interventies	5
5. De competenties van de reumaverpleegkundige	6
5.1 De zorgverlener	6
5.2 De communicator	6
5.3 De samenwerkingspartner	7
5.4 De reflectieve EBP-professional	7
5.5 De gezondheidsbevorderaar	7
5.6 De organisator	8
5.7 De professional en kwaliteitsbevorderaar	8
Bronvermelding	9

1. Inleiding

Deze beschrijving van het Expertisegebied reumaverpleegkundige is een uitwerking van het beroepsprofiel verpleegkundige dat, samen met het beroepsprofiel verpleegkundig specialist en het beroepsprofiel zorgkundige, één van de resultaten van het project Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020 is. ^[1]

De reumaverpleegkundige is een verpleegkundige die zich na haar/zijn basisopleiding tot verpleegkundige heeft gespecialiseerd in de reumatologie o.a. door het volgen van de eenjarige landelijke opleiding tot reumaverpleegkundige. Het betreft zowel een theorie- als praktijkopleiding. Door het formuleren van praktijkopdrachten slaat de opleiding een brug tussen theorie en praktijk.

De term die gebruikt wordt voor de functie van de reumaverpleegkundige is organisatiegebonden, evenals de inbedding in de (verpleegkundige) lijnorganisatie. Reumaconsulent, verpleegkundig reumaconsulent, verpleegkundig consulent reumatologie, reumatologie verpleegkundige, senior verpleegkundige reumatologie zijn voorbeelden van functiebenamingen.

Het Expertisegebied reumaverpleegkundige is tot stand gekomen door samenwerking van het bestuur van V&VN Reumatologie met de opleider adviseur van de landelijke opleiding tot reumaverpleegkundige (St. Antonius Academie). Het biedt een omschrijving van het werk- en vakgebied en geeft de aanvullende kennis en vaardigheden weer waarover de reumaverpleegkundige dient te beschikken. Via het sociale netwerk Hepicon (Health professionals in contact) werden de leden van V&VN betrokken bij de totstandkoming van het Expertisegebied reumaverpleegkundige. ^[2]

Het specialisme reumatologie is een breed vakgebied met een enorme diversiteit aan ziektebeelden. Het omvat meer dan 100 aandoeningen. Voorbeelden hiervan zijn: reumatoïde artritis, spondyloartritis, artrose, systemische lupus erythematosus en systemische sclerose. Kenmerkend is het meestal chronische karakter van de aandoening en de niet zelden fluctuerende ziekteactiviteit waardoor de gevolgen van de aandoening op het dagelijks functioneren wisselend kunnen zijn. De ernst van de symptomen en de mate van betrokkenheid van gewrichten en inwendige organen bij het ziekteproces lopen sterk uiteen wat maakt dat reumatologie maatwerk is.

De in de laatste decennia sterk verbeterde diagnostiek en behandelingen in de reumatologie en de maatschappelijke ontwikkelingen zijn bepalend geweest voor de aard van het werk van de reumaverpleegkundige. De accenten liggen op educatie, preventie, het voorkomen van complicaties of nadelige gevolgen van ziekte en/of behandeling en het behoud of stimuleren van zelfstandig functioneren.

2. Werkomgeving

De werkomgeving van de reumaverpleegkundige is de huisartsenpraktijk, de thuiszorg, het algemeen ziekenhuis, een gespecialiseerde kliniek of zelfstandig behandelcentrum. In het ziekenhuis werkt de reumaverpleegkundige klinisch, al dan niet in een dagbehandelingsetting, en/of poliklinisch. Klinisch is er o.a. een plaats voor de behandeling van patiënten met biologicals als infusie-therapie, de behandeling van patiënten met een complexe systeemaandoening en de behandeling van complicaties door de immunosuppressieve therapie.

De reumaverpleegkundige werkt samen met andere zorgprofessionals. Vaak is er sprake van een multidisciplinair samenwerkingsverband. Medisch specialisten, huisartsen, fysio- en ergotherapeuten, maatschappelijk werkers, psychologen en andere zorgverleners zijn samenwerkingspartners van de reumaverpleegkundige. De samenstelling van het multidisciplinaire team en de samenwerkingsvorm is afhankelijk van de setting en de individuele situatie van de patiënt.

Een aparte vermelding onder de samenwerkingspartners verdient de verpleegkundig specialist reumatologie (intensieve zorg bij somatische aandoeningen). De verpleegkundig specialist vervult onder meer een brugfunctie tussen artsen en verpleegkundigen en speelt een rol in het begeleiden en coachen van verpleegkundigen.^[3] De verpleegkundig specialist reumatologie beschikt, evenals de reumaverpleegkundige, over de competenties van het Expertisegebied reumaverpleegkundige. Daarnaast beschikt zij/hij over specifieke competenties zoals beschreven in het 'Competentieprofiel Verpleegkundig Specialist Intensieve Zorg Reumatologie'.^[4]

3. Doelgroepen

Patiënten met een reumatische aandoening behoren primair tot de doelgroep van de reumaverpleegkundige.

Tevens behoren, zowel intra- als extramuraal werkende, collega-verpleegkundigen en andere disciplines tot de doelgroep. De reumaverpleegkundige vervult een consultfunctie, de expertise van de reumaverpleegkundige kan breed ingezet worden in het coachen en ondersteunen van collega's die zorg verlenen aan een patiënt met een reumatische aandoening.

Een bijzondere plaats hebben de patiëntenverenigingen, waarbij de reumaverpleegkundige als expert in de zorg en samenwerkingspartner fungeert.

Ook de mantelzorger is uiteraard een partner in de zorg.

4. Ziektebeelden, verpleegkundige diagnoses, zorgresultaten en interventies

In 'Effectief Verplegen deel 3, Hoofdstuk 10 (2012, dr. J.W.J. Repping-Wuts, pagina 505-549)' worden de meest voorkomende reumatische ziektebeelden en behandelingen beschreven. Tevens zijn verpleegkundige diagnoses, zorgresultaten en interventies uitgewerkt, waardoor het een praktisch toepasbaar naslagwerk voor verpleegkundigen is. ^[5, 6]

5. De competenties van de reumaverpleegkundige

De reumaverpleegkundige heeft een opleiding tot verpleegkundige gevolgd en beschikt dan ook over de in het Beroepsprofiel verpleegkundige beschreven competenties. Voor de ordening van de competenties wordt in het beroepsprofiel gebruik gemaakt van de zeven competentiegebieden, gebaseerd op de systematiek van CanMEDS (Canadian Medical Education Directions for Specialists). Centraal gepositioneerd is de rol van de verpleegkundige als zorgverlener. De overige zes rollen raken aan die centrale rol en krijgen er richting door. [7]

Hieronder wordt telkens het meest kenmerkende van de reumaverpleegkundige bij de uitvoering van de betreffende rol beschreven. Daarna volgt, indien van toepassing, een opsomming van de aanvullende specifieke kennis- en vaardigheden van de reumaverpleegkundige ten opzichte van het beroepsprofiel verpleegkundige.

5.1 De zorgverlener

Het uitvoeren van gewrichtsonderzoek als onderdeel van het bepalen van de ziekteactiviteit bij ziektebeelden waarbij artritis optreedt is specifiek voor de reumaverpleegkundige in de rol van zorgverlener. Daarnaast wordt de reumaverpleegkundige als zorgverlener, zoals deze rol in het beroepsprofiel ook in het algemeen omschreven wordt, vooral gekenmerkt door ondersteuning van de patiënt in het verwerven van vaardigheden, gericht op zelfmanagement en zelfredzaamheid. Daarbij neemt de reumaverpleegkundige zowel ziektegerelateerde als sociale, psychische en functionele factoren in acht. De rol van zorgverlener wordt in het Expertisegebied specifiek benoemd, omdat deze rol een aanzienlijke plaats binnen het takenpakket van de reumaverpleegkundige inneemt. Dit komt naar voren in de invulling van meerdere competenties en karakteriseert de functie.

Kennis en vaardigheden:

- Heeft kennis van de anatomie, fysiologie, pathologie, farmacologie en niet medicamenteuze zorg binnen het vakgebied reumatologie paraat.
- Integreert bovenstaande kennis in de zorg.
- Signaleert en inventariseert functionele- en (meer specifiek) gewrichtsbependingen als gevolg van de reumatische aandoening.
- Voert metingen uit bij het beoordelen van de ziekteactiviteit of in kaart brengen van de ziektelast m.b.v. actuele (gevalideerde) meetinstrumenten.

5.2 De communicator

Het geven van voorlichting en informatie over ziekte, behandeling en het omgaan met een reumatische aandoening in het dagelijks leven is één van de belangrijkste taken van de reumaverpleegkundige.

De reumaverpleegkundige is op de hoogte van de belangrijkste informatiebronnen en –stromen en integreert haar/zijn kennis hierover in het contact met de patiënt. Zij/hij handelt individueel en situationeel en heeft een adviserende rol.

Vaardigheden:

- Coacht en ondersteunt de patiënt in het maken van keuzes rond items als behoud van niveau van zelfstandigheid, vermoeidheid en het omgaan met een aandoening met een wisselende ziekteactiviteit. Belasting- en belastbaarheidsprincipes en, indien van toepassing, gewrichtsbeschermende maatregelen en het gebruik van hulpmiddelen komen hierbij aan bod.
- Geeft voorlichting over medicamenteuze therapie, zoals de behandeling met prednison, non-steroid-anti-inflammatoire drugs (NSAID's) en disease-modifying-anti-rheumatic drugs (DMARD's).
- Geeft voorlichting over immunosuppressieve therapie (zoals methotrexaat, azathioprine, TNF-inhibitoren en andere biologics) gericht op het voorkomen en herkennen van nadelige effecten zoals infecties.

5.3 De samenwerkingspartner

De reumatologie is vanuit historie bij uitstek een vakgebied, waarbinnen multidisciplinair gewerkt wordt. De reumaverpleegkundige werkt in nauwe samenwerking met de reumatoloog en werkt ook samen met andere medische disciplines.

Voordat de medicamenteuze behandelmogelijkheden een vlucht namen, was de niet-medicamenteuze zorg een belangrijke, zo niet de belangrijkste, pijler in de behandeling. Deze zorg werd en wordt o.a. verleend door fysiotherapeuten, ergotherapeuten, maatschappelijk werkers, podotherapeuten en psychologen. De verpleegkundige heeft, naast het uitvoeren van haar/zijn vakgebied, een coördinerende en proactieve rol in de samenwerking tussen de verschillende disciplines en de afstemming van de zorg. Hij/zij beheerst de competenties voor het uitvoeren van de rol van casemanager.

5.4 De reflectieve EBP-professional

Deze rol komt vooral tot uiting door het toepassen van de specifieke gevalideerde meetinstrumenten, die binnen de reumatologie beschikbaar zijn en het volgen van de ontwikkelingen hieromtrent.

De reumaverpleegkundige is op de hoogte van de richtlijnen en standpunten van de Nederlandse Vereniging van Reumatologie (NVR). [8]

De reumaverpleegkundige past interventies toe, waarvan de doeltreffendheid en doelmatigheid, zo niet wetenschappelijk bewezen, aannemelijk zijn. Tevens participeert de reumaverpleegkundige in wetenschappelijk onderzoek door het verzamelen van data, het begeleiden en informeren van de patiënt die deelneemt aan onderzoek en/of het integreren van verpleegkundige zorg.

5.5 De gezondheidsbevorderaar

De reumaverpleegkundige integreert zijn/haar kennis over het vakgebied reumatologie in de uitvoering van interventies gericht op het bevorderen van gezondheid of voorkomen van nadelige gevolgen van de aandoening en/of behandeling.

Vaardigheden en attitude:

- Bespreekt het belang van bewegen bij een reumatische aandoening en adviseert over bewegen.
- Brengt een cardiovasculair-risicoprofiel in kaart en onderneemt zo nodig actie op de uitkomst hiervan.
- Geeft en initieert (groeps)voorlichting over reuma aan patiënten en mantelzorgers.
- Geeft invulling aan promotionele activiteiten. Vertegenwoordigt de verpleegkundige zorg bij reumapatiëntenverenigingen en op scholen.
- Faciliteert lotgenotencontact en informeert over reumapatiëntenverenigingen.
- Is op de hoogte van de sociale kaart in het werkgebied, relevant voor de reumazorg over vergoedingen, aanschaffen van hulpmiddelen en woningaanpassingen.
- Volgt de maatschappelijke ontwikkelingen rond reuma

5.6 De organisator

Zoals in de rol van samenwerkingspartner beschreven is, heeft de reumaverpleegkundige een coördinerende rol in de zorg rondom de reumapatiënt. Deze rol is onlosmakelijk verbonden met de rol van organisator en bemiddelaar van de zorg.

De laatste jaren zijn in veel ziekenhuizen/zorginstellingen zorgpaden ontwikkeld met als doel het bieden van hoog kwalitatieve, patiëntvriendelijke en efficiënte zorg. Deze zorgpaden kunnen aandoenings- of probleemgerelateerd zijn. Binnen een zorgpad worden taakafspraken gemaakt over de zorg voor een specifieke patiëntenpopulatie. Als coördinator van (multidisciplinaire en/of afdelingsoverstijgende) zorgpaden concretiseert de reumaverpleegkundige de rol van organisator.

5.7 De professional en kwaliteitsbevorderaar

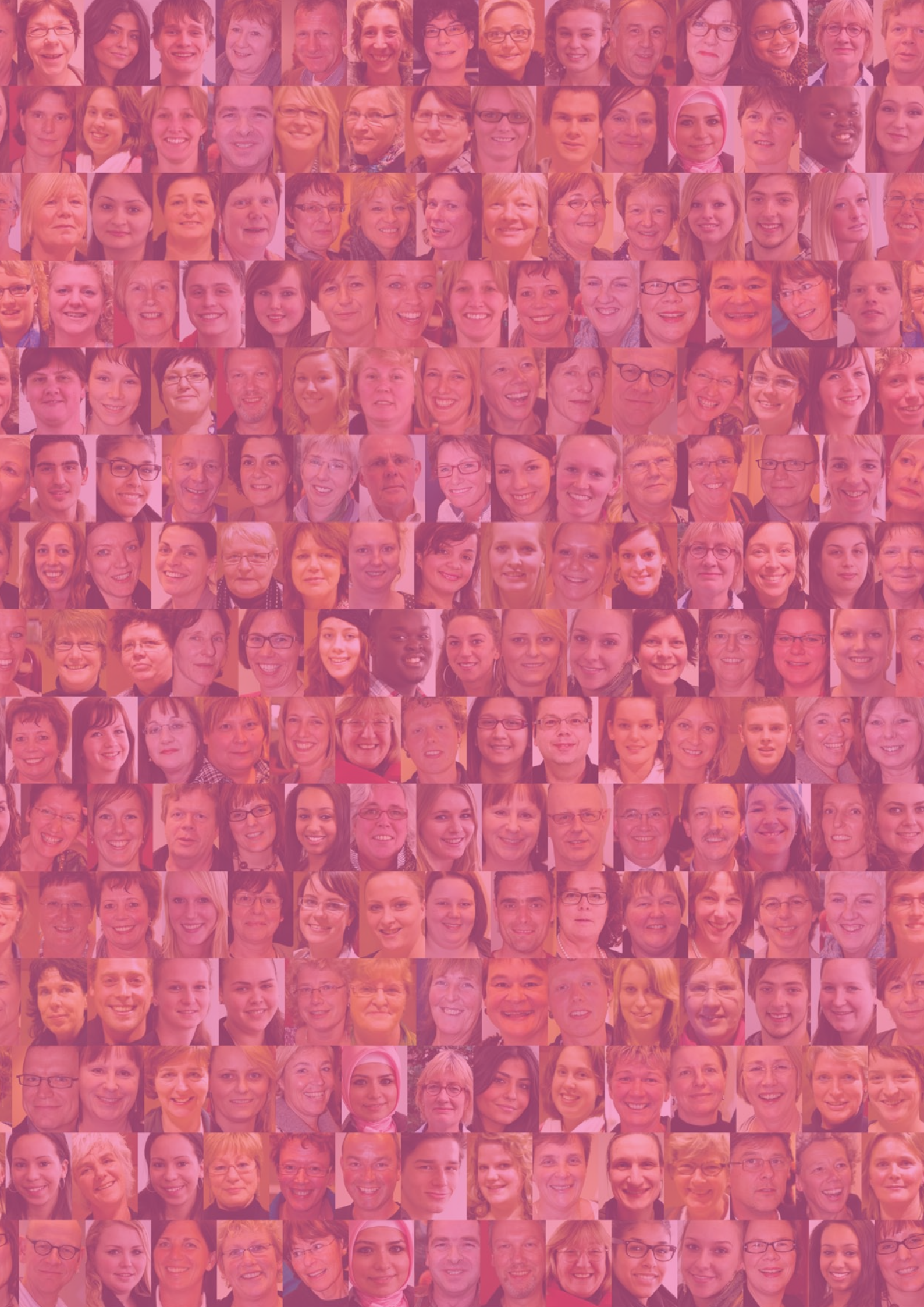
De reumaverpleegkundige is lid van V&VN Reumatologie, staat ingeschreven in en voldoet aan de scholingseisen van het aandachtsgebied Reumatologie in het Kwaliteitsregister Verpleegkundigen & Verzorgenden. ^[9]

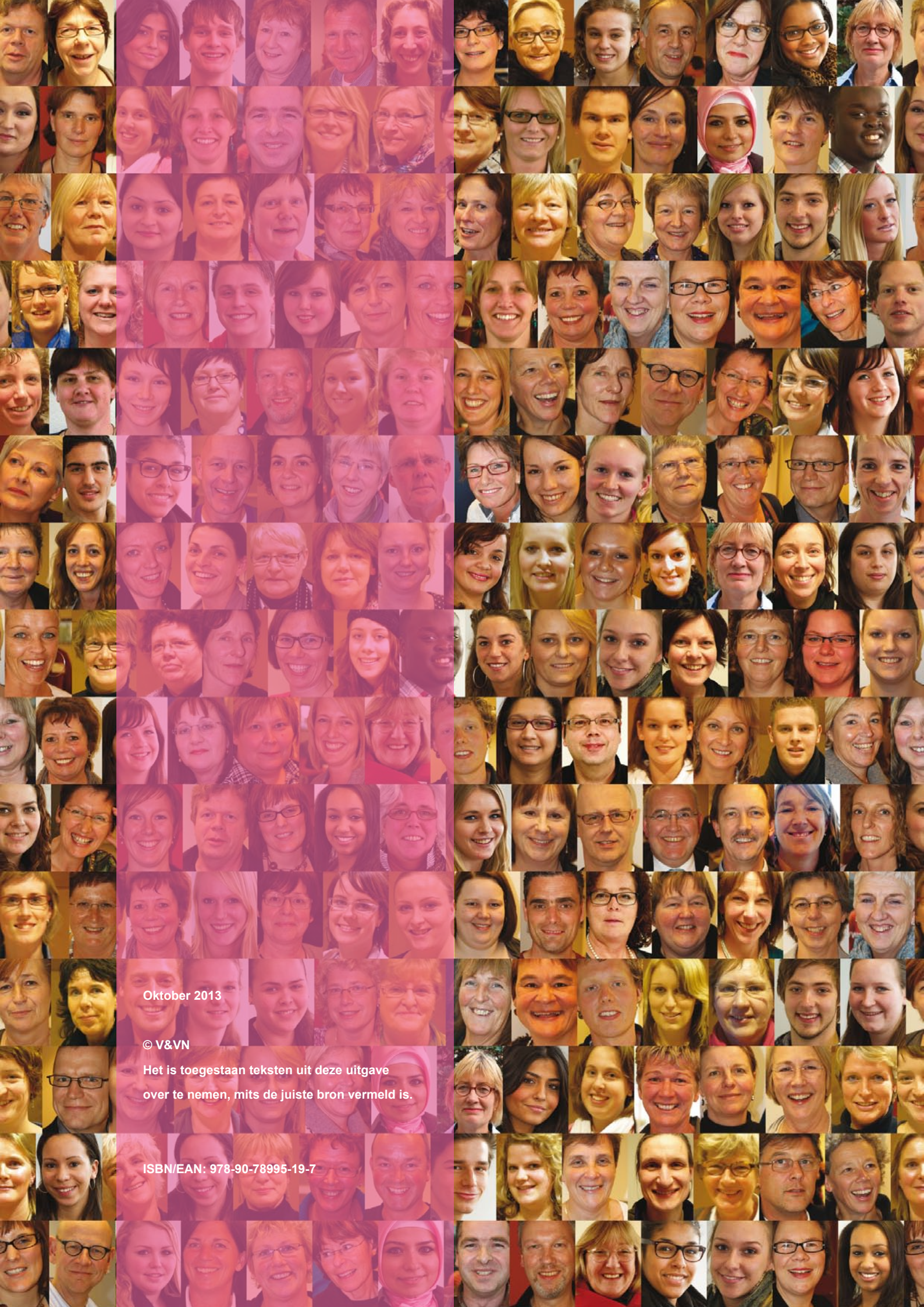
Vaardigheden en attitude:

- Participeert in het nationale sociale netwerk van zorgprofessionals in de reumatologie. [2]
- Initieert en/of verzorgt presentaties over reumatologische verpleegkunde in scholingen en nascholingen voor (reuma)verpleegkundigen, praktijkondersteuners en andere zorgverleners.
- Functioneert als coach en werkbegeleider voor reumaverpleegkundigen in opleiding.

Bronvermelding

1. Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020, beroepsprofielen en rapport 'Leren van de toekomst' te downloaden via www.venvn.nl
2. HEPICON, health professionals in contact, www.hepicon.org
3. Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020, deel 4 Beroepsprofiel verpleegkundig specialist, maart 2012.
4. Competentieprofiel verpleegkundig specialist intensieve zorg reumatologie. Werkgroep verpleegkundig specialisten reumatologie, september 2012.
5. Th. Achterberg van, A.M. Eliens, H. Vermeulen (red.), Effectief Verplegen deel 3, 2e druk, Dwingeloo, Kavanah, 2012.
6. J.W.J. Repping-Wuts, Reuma (deelpublicatie van 'Effectief Verplegen deel 3'), Dwingeloo, Kavanah, 2012.
7. Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020, deel 3 Beroepsprofiel verpleegkundige, maart 2012.
8. NVR, Nederlandse Vereniging voor Reumatologie, www.nvr.nl
9. <http://reumatologie.venvn.nl> en <http://www.kwaliteitsregistervenv.nl>

Oktober 2013

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave
over te nemen, mits de juiste bron vermeld is.

ISBN/EAN: 978-90-78995-19-7